

kössük. Szabályos szelvényrendszer kijelölését a terep erős bolygatottsága és ligetes-fás növényzete nem tette lehetővé. Az ásatási terület középső sávjában kijelölt szelvényünkben a korábbi megfigyeléseinknek megfelelően továbbra is azzal szembesültünk, hogy a VII. számú iszaptározó építések szinte teljesen megsemmisítették a római kori kultúrréteget, ezért a szelvényben mindössze az objektumok aljának szétkent foltjából tudtunk az egykori telepjelenségekre visszakövetkeztetni. A szelvény K-i sávjában egy korábban már részben feltárt lakógödör Ny-i záródása jelentkezett, melynek betöltése 30–35 cm vastagságban maradt fenn. Ezzel szemben az ettől Ny-ra jelentkező derékszögben csatlakozó árokból, és egy további ÉNy–DK-i árokból mindössze 5 cm vastagságú betöltés őrződött meg.

A lakógödörből a Kr. u. 1. század végére–2. század elejére keltezhető leletanyag került elő (dél-galliai terra sigillata, pikkelypáncéltöredék, üveg), ami a település kezdeti, palánkperiódusát képviseli. Az árkokat a szórványos leletanyag a 2–3. századra keltezi. Az ásatási terület É-i részén kijelölt részben egymással érintkező két szelvényben, két egymással párhuzamosan futó árkot tártunk fel, irányuk ÉNy–DK. Egyikük betöltéséből igen gazdag 1. századi leletanyag került napvilágra. A póvidéki gyártmányú terra sigillata mellett egy – a vicus területéről immáron harmadik – ATB bélyeges tegulatöredéket is találtunk. A fenti bélyeg az ala I Bosporanorum csapattestet jelöli, amely az ala III Thracum hadrianusi elszállásolása előtt a tábor helyőrségét alkothatta, és feltehetően a tábor építését is ők végezték. A szabályos településszerkezetet kirajzoló árkok több periódushoz tartoznak, relatív kronológiájuk kidolgozásához a leletanyag teljes feldolgozása szükséges.

A 42. szelvény Ny-i felében egy laza, erősen átégett, helyenként vályogszemes betöltésű, feltehetően lakógödörként szolgáló telepjelenség egy kisebb szeletét észleltük. A római kori réteg alján, a római kori leletanyaggal keverve szórványosan rézkori kerámia került elő, melyeket azonban két kisebb elszíneződéstől eltekintve, nem tudtunk objektumhoz kötni. A római kori megtelepedés ezeket az objektumokat megbolygatta. Tavalyi megfigyeléseinket megerősítve megállapítottuk, hogy az ásatási terület Dunától távolabbra eső szelvényeiben jelentkező „réteggazdagsággal” itt nem találkoztunk. Az árkokon kívül a falu 2–3. századi kőperiódusaira utaló egyéb jelenségekre mindössze egy ovális elszíneződésű, közepén 10–15 cm vastagságban égett, faszenes laza betöltésű gödör utal, melynek anyaga néhány szórványos kerámia mellett, egy égett bronzlemez és egy arany, zöld kőberakásos fülbevaló alkotta. Az objektum észlelésekor hamvasztásos sírra következtítettünk, de a bontás során ezt nem tudtuk megerősíteni.

A késő római temető egyetlen csontvázas sírral egészült ki, a fenti szelvény É-i részében. Tájolása megegyezik a korábbi sírokéval, ÉNy–DK. Megfigyeléseink alapján gyermeksírról van szó, gazdag melléklettel: két aranydrót fülbevaló mellett, üveggyöngyökből álló nyaklánc,

kék gyűrűkő, kónikus üveg pohár, Omega-karkötő, sodrott karkötő, ezüstgyűrű, bronzcsat, két darab érem és csirkecsontok kerültek elő. A sírba helyezett ételáldozat szokásával felnőtt női sírokban találkoztunk. Egy további szelvényt az 1998. évi 3. szelvénytől K-re, az ásatási terület déli felében jelöltünk ki. Ezt a területet a modernkori bolygatás nem érintette, a kultúrréteg 90–110 cm vastagságban jelentkezett. A felső, római kori planírozási réteg leletgazdagsága alapján számos objektumot vártunk, ennek ellenére csupán egy, a római korban elbontott tűzhely maradványára, és körülötte két jelentősebb és négy kisebb cölöplyukra bukkantunk, amit a tűzhellyel hoztunk összefüggésbe, valamint a szelvény K-i felében néhány elszórtan jelentkező kő utalt egy közeli épületre. A római réteg alja a terület É-i feléhez hasonlóan, őskori leletanyaggal kevert.

HORVÁTH FRIDERIKA

14. Alsószölnök határa

(Vas megye) Rő, Á, Kk, Kú

2004. május 20-án terepbejárást végeztünk a település rendezési tervéhez kapcsolódó régészeti örökségvédelmi hatástanulmány előkészítése céljából. Korábban a település területén – ismereteink szerint – semmilyen régészeti kutatás, megfigyelés nem történt. Munkánk eredményeként 4 új lelőhelyet tudtunk azonosítani.

Alsószölnök középkori falu a mai belterület közepe alatt terült el; régészeti maradványait a templom környékén figyeltük meg (2. lh.). A négy lelőhelyen az alábbi jelenségeket regisztráltuk: római kori telepnyom; Árpád-kori–késő középkori telepnyom; késő középkori–kora újkori falu; késő középkori és kora újkori telepnyomok.

Munkatársak: Marton Tibor, Stibrányi Máté, Szabó Zoltán.

VIRÁGOS GÁBOR

15. Andornaktálya, Gyilkos-tető

(Heve megye) Pa

2003 és 2004 novemberében terepbejárást végeztünk a lelőhelyen, amely a településtől Ny-ra húzódó dombosor egyik tagja. A leletanyag a K–Ny-i irányban elnyúló széles, lapos dombhát közepén koncentrálódik. A területen a felső paleolitikumba tartozó Aurignacien kultúra településének több lakófeltjét valószínűsítettük. A felszínről összesen 62 eszközt, 628 szilánkot, 78 pengét, 45 magkövet illetve premagkövet, valamint 7 nyersanyagdarabot gyűjtöttünk. Az eszközök felét különböző vakarótípusok tették ki (szilánk, penge, orros és carenoid), de előfordultak még retusált pengék, árvésők és kaparók. A felhasznált nyersanyagok döntően a Bükkből és a Zempléni-hegységből származó hidro- és limnokvarcitok, kis számban előfordulnak a helyi radioláriás kovapalák és mátraháza-felnémeti opálok, valamint távolsági nyersanyagként az északi tűzkő.

Munkatársak: Béres Sándor, Fodor László, Hargitai András.

ZANDLER KRISZTIÁN

16. Aszaló, Kerek-hegy alja

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő

2004 novemberében Veres János régészeti terepbejárást végeztet a 3. sz. főút útrehabilitációja által érintett területeken, melynek során új lelőhelyet regisztrált. A 3. sz. főút Ny-i oldalán, a Kerek-hegy alja-dűlőben mintegy 300×100 m-es területéről gyűjtött őskori kerámiatöredékeket, melyek a felszínen szórta helyezkedtek el.

CSENGERI PIROSKA

17. Badacsonytomaj, Rétdomb

(Veszprém megye) Ró

2004. szeptember 22-én elvégeztük a terület műszeres vizsgálatát. Az alkalmazott műszer a kanadai Sensors & Software Inc. PulseEKKO 1000 típusú berendezése, 450 MHz frekvenciájú antennával. A mérési vonalak távolsága 2 m volt, iránya K-NY, a vonalmenti mintavételi sűrűség 5–8 cm-re adódott. A mérési vonalak az A és B területen az árokig tartottak, a C területen a szabályos téglalap határáig, kihagyva a nem mérhető tereptárgyakat (villanyoszlop) és sűrű bozótost. A teljes mérési vonalhossz kb. 2680 m.

A mérési adatok feldolgozása után a térképeken három kiemelkedő épület (csoport) rajzolódik ki. Már 30 cm-es mélységben jól látszik két épület alaprajza a terület É-i részén és a villanyoszlop (a mérésből kimaradt rész) környékén, melyek mérete kb. 15×15 m. A többi részen a felszínközélen széthordott törmelék hatása követhető. Az egyre nagyobb mélységszinteken az alaprajzok kissé élesednek, majd feltűnik a déli rész közepe táján egy újabb falindikáció, illetve halvány alaprajz. Ez a terület konkrét, lehatárolható épületmaradványokat tartalmaz, sokkal kevesebb törmelékes hatással, mint a múlt évben mért A terület. Ez az alapfalak jó állapotára enged következtetni.

PALÁGYI SYLVIA – PATTANTYÚS-Á. MIKLÓS

18. Baj, Öregkovács-hegy

(Komárom-Esztergom megye) Kk

A Kuny Domokos Múzeum 2004. július 13. és szeptember 15. között folytatta a feltárást a késő középkori nemesi udvarház területén. Az udvarház főépületének Ny-i oldalánál két szelvényt húztunk (12×6 m, 10×3 m). A nagyobbban egy kősor magasságú, 40 cm széles boronaalapot találtunk, amely az udvarház falával párhuzamosan, attól 5 m-re, kisebb megszakításokkal 7,7 m hosszan volt megfigyelhető, továbbá előkerült ugyanennek az épületnek ÉNy-i sarokrésze is, ahonnan ugyancsak boronaalap indult a főépület ÉNy-i sarka irányába, arra merőlegesen. A kisebb szelvényben újabb, az előzővel

párhuzamos boronaalap nem került elő, így valószínű, hogy az építmény K-i fala maga a főépület volt, és a főépület Ny-i falához fából épített fészerral, illetve rak-tárral lehet dolgunk. Egy 2×3 m-es szelvényvel megkerestük a korábbi években az udvarháztól ÉK-re megtalált, É-D-i irányú, viszonylag széles, ám sekély árokszakasz déli végét, továbbá egy másik 2×3 m-es szelvényvel és egy 3×1 m-es kutatóárokka az árok É-i végét is megpróbáltuk tisztázni, ám itt az idén még nem jártunk sikerrel. A leletanyag a Kuny Domokos Múzeumba került.

PETÉNYI SÁNDOR

19. Baja, Hunyadi utca

(Bács-Kiskun megye) Kk

2004 novemberében közműárok ásásakor a Hunyadi utcának a Szabadság út felé eső részén emberi vázcsontok kerültek elő. A lelőhely régóta ismert. Kőhegyi Mihály még 1962-ben öt sírt tárt fel a jelenlegi veszélyeztetett rész közvetlen közelében, a Hunyadi utca 3/b ház udvarán.² A 2004 novemberében előkerült sír környékét 2004. december 7–9. között vizsgáltuk meg. Három sírt leletmentettünk. Mindegyikük irányítása KÉK-DNy-i volt, s úgy tűnik, az egykori temető három különböző, egymástól kb. 2,5 m illetve 3,5–4 m-re húzódó sírsorához tartoztak. Mindhárom bolygatott; az egyik melléklet nélküli, kettőben koporsószegeket, koporsókapcsokat találtunk.

WICKER ERIKA

20. Bajna, római katolikus templom

(Komárom-Esztergom megye) Kk

A 2004. szeptember 14–30. között végzett régészeti feltárás, valamint az azt október 11-ig követő régészeti megfigyelés kizárólag a szentélyben, az egyház által kezdeményezett burkolatcseréhez kapcsolódott, szondázó jellegű volt, s a teljes területre nem terjedt, nem terjedhetett ki.

A középkori templom kiemelkedő helyet foglal el a magyar emléktanyában. A szentélyben található, közel 6 méter magas pasztofórium párhuzamait leginkább Itáliában találjuk. Az újabb kutatásokból ismeretes, hogy a templomtól délre elhelyezkedő úgynevezett Sándor-Metternich kastély egy korábbi nemesi kúria falaira épült. Mindkét épületet ugyanahhoz a – 15–16. század-

² Kőhegyi Mihály leletmentése, 1962 TIM RA 32–2001. Hunyadi utcai lelőhelyként jelzi Kőhegyi Mihály azt a temetőrészt is, melyen 1964-ben két bronzgombos-koporsószegecs sírt leletmentett. Pontos helyük ismeretlen, mivel az sem a leírásban, sem térkép-mellékletben nem szerepel. Kőhegyi – érthetetlen módon – nem a két évvel korábbi Hunyadi utcai leletmentésével, hanem a Hunyadi utcától több km-re, É-ra levő Istvánmegye temetőjével azonosítja a lelőhelyet (Kőhegyi Mihály leletmentése, 1964 TIM RA 2000. 912.).